

Trendikortit

*Kehitysjärjestöt
muutoksessa*

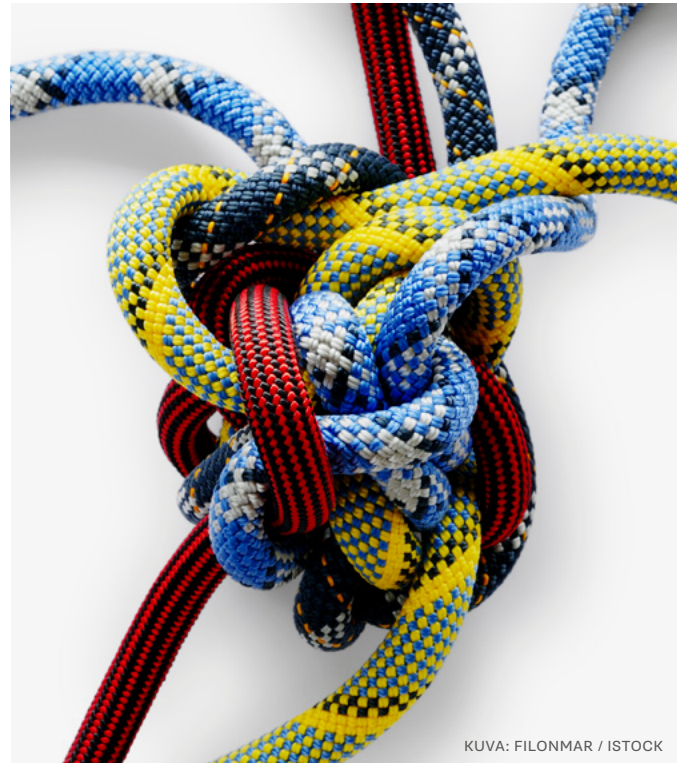
Kehitysyhteistyön rakenteet ja toimintaympäristöt monimutkaistuvat

- Kehitysyhteistyön ja -rahoituksen toimintakentästä tulee aiempaa monimutkaisempi
- Rahoitus ei enää kulje vain pohjoisen järjestöjen kautta

KEHITYSYHTEISTYÖ on muuttumassa vauraiden rahoittajamaiden hallitsemasta selkeästä toimintakentästä monimutkaiseksi ekosysteemiksi, jossa toimijoita ovat perinteisten rahoittajien ja järjestöjen lisäksi esimerkiksi yritykset, vapaat liikkeet ja megalahjoittajat. Kahdenvälinen kehitysyhteistyö ja sen merkitys vähenevät samalla, kun yritysten ja monitoimijayhteistyön rooli korostuu.

Entisistä kehitysavun vastaanottajamaista on tullut keskituloisia rahoittajia, jotka luovat yhteistyölle omat pelisääntönsä. Toisaalta näissä valtioissa on edelleen valtava määrä äärimmäisessä köyhyydessä eläviä ihmisiä, jotka putoavat kansainvälisen kehitysyhteistyön piiristä perinteisten rahoittajien vetäytyessä. Etelän järjestöjen vahvistuessa rahoittajia kiinnostaa ohjata enemmän rahaa suoraan niille, ilman pohjoisen järjestöjen välikäsiä.

Samalla kun kehitysyhteistyötä tekevät yhä moninaisemmat toimijat, toimintaympäristöistä tulee vaikeampia ja vaarallisempia: tulevaisuudessa yli 80 prosenttia maailman köyhistä elää hauraassa ympäristössä.

KUVA: FILONMAR / ISTOCK

Kehitysjärjestöjen identiteetti kriisissä?

- Järjestöt muovaavat toimintaansa yhä enemmän rahoittajien toiveiden mukaiseksi.
- Järjestöjen erityisyys ja lisäarvo hämärtyvät muutoksen myötä

KEHITYSYHTEISTYÖHÖN suunnattu julkinen raha vähenee ja rahoittajat vaativat järjestöiltä yhä enemmän nopeita tuloksia, joilla osoitetaan, että rahalle saadaan vastinetta. Kiristynvä rahoitustilanne on ohjannut yhä useammat järjestöt muokkaamaan toimintaansa ja identiteettiään rahoittajan tarpeiden ja ehtojen mukaiseksi. Kansainvälisesti järjestöt ottavat käyttöön yksityisen sektorin toimintatapoja ja -malleja sekä talouteen perustuvaa ajattelua. Tämä ei kuitenkaan aina perustu toimintatapojen tehokkuuteen, vaan muuttuvan rahoitusilmaston asettamiin vaatimuksiin.

Suomessa kehitysjärjestöjen toimintamahdollisuudet kapenevat, kun ulkoministeriö näkee järjestöt yhä enemmän Suomen virallisen kehityspoliittisen linjan toteuttajina. Tämä näkyy esimerkiksi rahoituksen keskittymisenä Suomen kahdenvälisiin kumppanimaihin. Samalla kun yritykset ottava yhä aktiivisempaa roolia yhteiskunnallisina vaikuttajina, järjestöt perustavat omia yritysäään ja hakevat mahdollisuuksia yhteistyöhön yritysten kanssa.

Yritysyhteistyön muodot moninaistuvat

fingo

→ Yritysyhteistyö siirtyy sponsoroinnista strategiseen yhteistyöhön

YRITYKSET ovat yhä kiinnostuneempia yhteistyöstä järjestöjen kanssa. Yhteistyö on siirtynyt rahallisesta sponsoroinnista sisällölliseen yhteistyöhön, jolla on yhteiskunnallisia tavoitteita: yritykset ovat esimerkiksi kampanjoineet yritysvastuulain ja tyttöjen sukuelinten silpomisen vastaisen lain puolesta.

Yksi uusi yhteistyömuoto on vaikuttavuussijoittaminen. Tässä järjestöt voivat tarjota asiantuntemusta esimerkiksi haurailta alueilla toimimisesta ja näin pienentää yritysten riskejä. Sijoitukset voivat myös kohdistua järjestöihin, jotka toteuttavat projekteja ja palauttavat niistä syntyneet voitot rahoittajille.

Uudenlainen yhteistyö avaa järjestöille uusia vaikuttamisen ikkunoita ja yleisöjä. Toisaalta aikaisempaa tiiviimmässä yhteistyössä yrityksen toiminta voi heijastua myös järjestöjen toimintaan. Riskinä on myös, että järjestöjen mahdollisuus kriittisyyteen kapenee eikä keskustelu systeemimuutoksesta etene, jos yhteistyökumppaneilla on vahva intressi pitää yllä *status quo*.

Kaikilla järjestöillä ei ole yhteistyöhön resursseja, tai ne eivät tee työtä, joka olisi yritysten näkökulmasta kiinnostavaa. Uudet resurssit ja vaikuttamismahdollisuudet ovatkin vain rajatun järjestöjoukon saavutettavissa.

KUVA: JENNY ALHONEN / LUNETTE

Aktivismi muuttaa muotoaan

- Aktivistit eivät enää toimi vain järjestöjen kautta
- Auttamisesta halutaan palkkioksi muutakin kuin kiitoksia

IHMISTEN turhautuminen yhteiskunnallisen muutoksen hitauteen ja toisaalta sosiaalisen median tarjoamat verkostoitumisen sekä tiedon jakamisen kanavat ovat muuttaneet aktiivisen kansalaisuuden muotoja. Monet suuret mielenosoitukset on järjestetty epävirallisten verkostojen ja työryhmien voimin, ilman rekisteröityneiden järjestöjen rakenteita. Kaikki nuoret eivät enää edes hahmota, mitä järjestöt tekevät.

Myös Suomen uudistuva rahankeräyslaki tukee tätä muutosta: jatkossa pienet ja löyhät ryhmät voivat kerätä rahaa ilman erillistä lupaa. Lisäksi yhdistyslain muuttamista tarkastelevissa työryhmissä pohditaan, pitäisikö rekisteröitymätön kansalaistoiminta ottaa laissa huomioon.

Osallistumisesta ja auttamisesta myös kaivataan palkkiota. K aupallisille festivaaleille tulvii vapaaehtoisia ilmaisia festaripassien houkuttelemina, ja järjestöt mainostavat kuukausilahjoittamista yhteiskunnallisen muutoksen sijaan lahjoittajan saamalla vastikkeilla.

KUVA: MIKA NISKANEN / FINGO

Kehitysjärjestöistä tulee ilmastotoimijoita

- Ilmastonmuutos pakottaa järjestöt muokkaamaan toimintaansa ja opettelemaan uutta
- Ilmastoahdistus voi kanavoitua intona tulla mukaan järjestöjen toimintaan

KASVAVA ymmärrys ilmastonmuutoksen globaaleista vaikutuksista on saanut perinteiset kehitysyhteistyöjärjestöt nostamaan ilmastonmuutoksen työnsä keskiöön. Järjestöihin on palkattu ilmastoasiantuntijoita ja ilmastonäkökulma huomioidaan ohjelmissa. Työn tekemiselle on löydettävä uusia tapoja, kun esimerkiksi paine vähentää lentämistä kasvaa.

Ilmastonmuutos edellyttää kehitysjärjestöiltä uuden osaamisen hankkimista, resurssien uudelleenjärjelemissä sekä kykyä joustaa ja muuttua epävarman toimintaympäristön mukana. Se tarjoaa järjestöille myös uusia mahdollisuuksia: ne voivat ottaa roolin asiantuntijoina ja tarjota ihmisille mahdollisuuksia kanavoitua ilmastoahdistusta konkreettisiin toimiin.

KUVA: HANNA VAITTINEN / FINGO

Siirtolaisten auttaminen kriminalisoidaan

bingo

- Avunannosta rankaiseminen leviää myös länsimaihin
- Trendi uhkaa kansalaisyhteiskunnan toimitilaa

ARIZONALAISMIES on syytteessä annettuaan paperittomille siirtolaisille ruokaa ja suojaa Yhdysvalloissa. Italia puolestaan uhkaa saksalaista kapteeni *Pia Klempia* 20 vuoden tuomiolla siitä, että hän on pelastanut Välimerestä hukkuvia ihmisiä.

Aikaisemmin autoritääriset, köyhät valtiot ovat saattaneet pyrkiä estämään ihmisten auttamista, mutta nyt ensimmäiset merkit avun kriminalisoinnista ovat leviämässä myös länsimaihin. Tämä uhkaa kansalaisyhteiskunnan toimintatilaa ja edellyttää uudenlaista osaamista sekä uusia toimia, joilla järjestöjen ja kansalaisaktivistien toimintaa voidaan puolustaa.

KUVA: NAEBLYS / ISTOCK

Seksuaalioikeuksien vastainen liike vahvistuu

- Abortin vastustajat kampanjoivat menestyksekkäästi
- Yhdysvaltojen kehityspolitiikkaa on aiempaa konservatiivisempaa

KONSERVATIIVISTEN puolueiden nousu valtaan on johtanut naisten oikeuksia, aborttia ja ehkäisyä vastustavien liikkeiden vahvistumiseen Euroopassa ja muissa länsimaissa. Yhdysvalloissa säädetään tiukkoja aborttilakeja, ja Alabaman osavaltiossa nainen on syytteesä sikiön kuoleman tuottamisesta. Vanhoillinen ja naisvihamielinen liike on näkynyt myös Suomessa: esimerkiksi entinen ulkoministeri **Timo Soini** otti useita kertoja kantaa aborttia vastaan.

Myös kansainvälisten perhesuunnittelu- ja seksuaaliterveysjärjestöjen toiminta on ahtaalla: Trumpin asettama niin sanottu *global gag rule* veti Yhdysvaltojen rahoituksen pois kaikilta kansainvälisiltä terveysjärjestöiltä, joiden toiminta liittyy millään tavalla aborttiin. Lisäksi Yhdysvallat on lopettanut YK:n väestörahaston UNFPA:n tukemisen.

KUVA: T. CHICK MCCLURE / UNSPLASH

Teknologia lisää mahdollisuuksia ja luo uusia riskejä

bingo

→ *Teknologia lisää tasa-arvoa, mutta väärin käytettynä se syventää nykyisiä epätasa-arvoisia rakenteita*

TEKNOLOGIA tarjoaa uusia mahdollisuuksia ratkaista suuria ongelmia, joihin ei aikaisemmin ole löytynyt avaimia. Teknologiaan liittyy kuitenkin myös merkittäviä riskejä – tekoälyn avulla automatisoidaan prosesseja, jotka perustuvat nykyisiin, eriarvoistaviin rakenteisiin. Jos datapohjaiseen tekoälyyn syötetään diskriminoivaa dataa, myös tekoälystä tulee syrjivä. Tällä on vaikutuksia esimerkiksi siihen, miten vakuutuksia ja lainoja myönnetään tulevaisuudessa.

Järjestöt hyödyntävät yhä enemmän uutta teknologiaa. Se tarjoaa mahdollisuuksia luoda verkostoja, vaihtaa tietoa ja löytää ratkaisuja kehitysongelmiin. Uudet sovellukset ovat vaikeissa ympäristöissä toimivien aktivistien tukena esimerkiksi tilanteissa, joissa viranomaiset toimivat kyseenalaisesti. VR-teknologia ja robotiikka mahdollistavat etätyöskentelyn ja -kokoustamisen sekä lisäävät alueellista tasa-arvoa.

Toisaalta uutta teknologiaa voidaan käyttää myös ihmisten tarkkailuun ja hallitsemiseen: Saudi Arabiassa mobiilisovellus on mahdollistanut miehille perheidensä naisten liikkumisen rajoittamisen. Myös aktivistien toimintaa voidaan helposti rajoittaa.

Nuoriso nousee johtoon

- Nuoret järjestäytyvät tarttuakseen epäkohtiin
- Perinteiset vaikuttamisen keinot eivät houkuttele nuorisoa

YKSITTÄISET nuoret eri puolella maailmaa ottavat yhä useammin näkyvää johtajuutta tilanteissa, joissa edelliset sukupolvet eivät ole kyenneet vastaamaan polttaviin ongelmiin. Ruotsissa teinityttö käynnisti globaalin ilmastoliikkeen, Yhdysvalloissa teinipoika rokotutti itsensä vastoin vanhempiensa tahtoa ja kampanjoi rokotusten puolesta, Pakistanissa lapsi puolusti lasten oikeutta käydä turvallisesti koulua. Suomen poliittisella kentällä on tapahtunut lyhyen ajan sisällä sukupolvenvaihdos, jossa nuoret naiset ovat ottaneet vallan käsiinsä.

Kaikkialla maailmassa nuoriso purkaa turhautumistaan asioiden vallitsevaan tilaan, toivottomuuteen ja työttömyyteen järjestäyty-mällä verkossa ja vaatimalla oikeuksiaan osallistua. Samaa turhau-tumista hyödyntävät myös sosiaalista mediaa taitavasti käyttävät ääriliikkeet rekrytoidessaan nuoria riveihinsä.

Jäykät osallistamisen kanavat, kuten nuorisovaltuustot tai oppi-laskunnat, eivät puhuttele suurta osaa nuorisosta. Perinteisten mallien rinnalle kaivataan uusia, nuorten tarpeita aidosti palvele-via osallistumisen malleja.

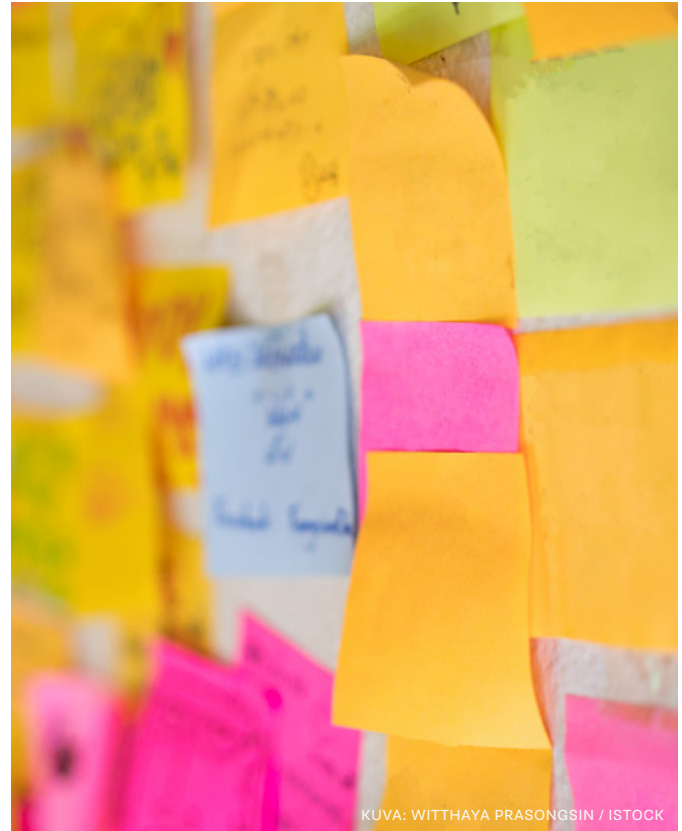
KUVA: ANTTI YRJÖNEN

Ketteryys vs. looginen viitekehys

- *Kokeilukulttuuri ja uudenlaiset tavat tehdä työtä saavat jalansijaa järjestöissä*
- *Logframe-ajattelu jarruttaa ketterämpään toimintamalliin siirtymistä*

AGILE, lean, scrum. Monissa yrityksissä jo pitkään vallalla olleet ketterät, itseohjautuvat ja uudistuvat toimintatavat saavat jalansijaa myös järjestöissä. Nopeasti muuttuva, vaativa toimintaympäristö sekä systeemiajattelun valtavirtaistuminen ovat saaneet järjestöt kiinnostumaan kokeilukulttuurista, palvelumuotoilusta ja uusista tavoista tehdä työtä. Myös perinteisen rahoituspohjan kapeneminen on saanut järjestöt tutkimaan markkinapohjaisia rahoitusratkaisuja, jotka edellyttävät erilaisia organisaatiomalleja ja osaamista. Edelläkävijäjärjestöt pyrkivät pois organisaation sisäisistä silloista ja hakevat inspiraatiota ennakkoluulottomasti muilta toimialoilta.

Uudenlaiset toimintamallit edellyttävät järjestöiltä halua panostaa jatkuvaan oppimiseen ja organisaatorakenteiden ravisteluun. Vahvana vastavoimana toimii perinteinen ja monen rahoittajan edelleen edellyttämä logframe-ajattelu, joka edustaa suora-vaivaista, ennalta määriteltyä ja hierarkkista toimintaa.

Kansalaisyhteisöt kauppataavarana

- Kansalaisyhteisöjä rajataan ulkopuolisen uhan nojalla
- Autoritaariset johtajat kiristävät kansalaisyhteisöjä

SEKÄ rikkaiden että köyhien maiden kansalaiset ovat aiempaa valmiimpia kaventamaan kansalaisyhteisönsä saadakseen vaihtokaupassa jotain haluamaansa. Köyhissä maissa ihmiset ovat valmiita luopumaan oikeuksistaan päästäkseen käsiksi yhä väheneviin luonnonvaroihin. Rikkaissa maissa ihmiset äänestävät valtaan autoritaarisia johtajia suojellakseen elintasoaan pitämällä kotimaansa rajat tiukasti kiinni.

Monissa maissa hallitukset pyrkivät hallitsemaan maiden sisällä kasvavasta eriarvoisuudesta kumpuavaa tyytymättömyyttä maailmalla uhkia ulkopuolisesta vaarasta. Tätä käytetään myös perusteena kansalaisten oikeuksien rajoittamiseen.

Kansalaisyhteiskunnan toimijoille tämä voi tarkoittaa legitimitietin vähenemistä EU:n ulkopuolella, jos ihmiset eivät enää jaa näkemystä kansalais- ja ihmisoikeuksista. Ihmisoikeuksien rajoituksilla voi olla niiden poliittisiin perusteluihin nähden käänteinen vaikutus: luottamus yhteiskuntaan vähenee ja esimerkiksi turvallisuus voi kasvaa.

Puheen valta kasvaa

- *Tekstimuotoinen viestintä väistyy puheen tieltä*
- *Vaikuttavat puhujat saavat lisää valtaa*

PAINETUN sanan aika alkoi 500 vuotta sitten, kun *Johannes Gutenberg* keksi kirjapainotaidon. Nyt se on päättymässä, ja elämme toisen suullisen perinteen aikakauden alkua. Ääniviestit ovat nuorisolle jo arkea, ja podcastit, äänikirjat sekä videoblogit kasvattavat suosiotaan kaikenikäisten keskuudessa. Kiireen lisääntyminen ja multitasking-elämä kirittävät muutosta. Hyvät puhujat saavat enemmän valtaa, ja henkilöbrändien merkitys korostuu.

Järjestöt ovat edelleen vahvasti kiinni kirjallisessa viestinnässä. Elleivät järjestöt tartu puheen trendiin, ne ovat vaarassa joutua marginaaliin, jossa kohderyhmänä on enää lukemista harrastava eliitti.

KUVA: HANNA VAITTINEN / FINGO